FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 30 ta' Ġunju 2022

Appell numru 9/2022

Il-Pulizija
vs.
Andy CALLEJA

Il-Qorti rat is-segwenti :

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar l-10 ta' Jannar 2022 kontra Andy CALLEJA (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 338180M) li ġie mixli talli nhar it-8 ta' April 2021 għal ħabta tal-11.30hrs ġewwa Corradino Correctional Facility, Vjal Kristu Re Paola:

   i) Inġurja jew hedded jew għamel offiża fuq il-persuna ta' CO 214 Russell Bugeja inkarigat skont il-Liġi minn servizz pubbliku, waqt li kien qed jagħmel jew minħabba li kien għamel dan is-servizz, jew bil-ħsieb li tbeżżgħu jew li tinfluwixxi fuqu kontra l-Liġi fl-eżekuzzjoni ta' dak is-servizz u dan bi ksur tal-Artikolu 95 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

   ii) Kif ukoll talli ma obdiex l-ordnijiet leġittmi ta' CO 214, CO85 u Kaptan Schembri inkarigati minn servizz pubbliku jew ma ħallix jew fixkel lilhom waqt li kienu qiegħdin jagħmlu d-dmirijiet tagħhom jew b'xi mod ieħor bla jedd indaħal fi dmirijiethom billi ma ħallihomx jagħmlu

dak li bil-liġi jkun ordnat jew jistgħu jagħmlu jew billi ġab fix-xejn jew ħassar dak li ħaddieħor għamel skont il-Liġi jew b'xi mod ieħor li kien, kemm -il darba din id-diżubbidjenza jew dan l-indħil ma kinux jaqgħu taħt id-dispożizzjonijiet oħra ta' dan il-Kodiċi jew ta' liġi oħra u dan bi ksur tal-Artikolu 383(ee) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabet lill-imputat ħati tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu u kkundannatu għal xahrejn priġunerija effettivi li minnhom kellu jitnaqqas il-perjodu li l-appellant għamel taħt arrest preventiv.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi CALLEJA appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata u tgħaddi biex tillibera lill-appellant mill-akkuża dedotta kontra tiegħu u dan wara li stqarr li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ma setgħet qatt issib ħtija fl-esponent minħabba l-inkonsistenzi fix-xhieda tal-Prosekuzzjoni fejn Martin Schembri qal li x'ħin l-esponenti hedded lil Russell Bugeja l-esponenti kien ġewwa ċ-ċella u li rah u semgħu b'widnejh stess. Imbagħad għal kuntrarju Russell Bugeja qal li l-esponent hedded u pponta subgħajh lejh barra miċ-ċella. Imbagħad Godwin Agius ukoll qal li l-esponenti kien ġewwa ċ-ċella xħin hedded lill-uffiċjal Russell Bugeja.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak**

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta’ din il-Qorti jibqa’ dak ta’ reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta’ ritrattazzjoni, u ma terġax tisma’ l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

---

sive Axiak 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta’ Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta’ l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed”, u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta’ dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista’ tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali.

10. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

11. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

12. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

---

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

13. F’dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita’. Xhud jista’ jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista’ jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta’ sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f’moħħhom, f’qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

14. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b’hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta’ sejbien ta’ ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista’ tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista’ ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista’ ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

15. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **ma teħtieġx** li din tkun stabbilita b’ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta’ Ġustizzja Kriminali tkun tista’ ssib ħtija f’akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta’ probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista’ ssib ħtija fl-akkużat.

16. Il-Qorti tkun tista’ tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2

kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

17. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk :

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

18. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

19. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

20. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta'

[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

21. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.
>
> L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.
>
> Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[9]

22. Illi f'dan il-każ, huwa importanti wkoll li din il-Qorti tirreferi għar-regola tal-**hearsay** u kif din tiġi applikata fil-kamp penali Malti. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw il-**hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

> **598.** (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.
>
> (2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bhal dawk.

---

[9] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.

(3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.

599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

23. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod:

21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:
'599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:
'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

24. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti:

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

> Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

25. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Angelus Vella**, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar:

> Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

26. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanti ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

27. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-

Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta’ Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

28. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta’ Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta’ reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f’dak li għandu x’jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx “unsafe and unsatisfactory” fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B’hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta’ dik il-Qorti ma tkunx “unsafe and unsatisfactory”. Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta’ dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. IL-PARTI SPEĊJALI

Ikkunsidrat

29. Nhar it-8 ta’ April 2021 il-Pulizija ġewwa l-Għassa ta’ Raħal Il-Ġdid irċevew rapport mingħand ċertu Russell Bugeja li kien Gwardjan ġewwa Corradino Correctional Facility rigward theddid li huwa subixxa waqt li kien xogħol dakinhar ġewwa l-ħabs. Russell Bugeja irraporta li dan it-theddid kien sar minn ċertu Andy Calleja li kien qiegħed jinżamm ġewwa Division 5 u li kien sar fil-preżenza ta’ CO 85 Godwin Agius kif ukoll tal-Kaptan Martin Schembri. Russell Bugeja irraporta li t-theddid imlissen minn Andy Calleja kien jikkonsisti fil-kliem ‘iġifieri jien ħa noqgħod maqful ħabba dak, taħseb li ħa jgħaddieha lixxa, huwa u l-familjari tiegħu’’.

30. Illi bħala parti mill-istħarriġ li sar mill-Pulizija, ġie mitkellem ukoll il-Kaptan Martin Schembri fejn dan qal li sema' lil Andy Calleja jgħid 'Taħseb li ħa ninsa lilu u lil familja tiegħu' u qal li dan qalu b'ton ta' theddid. Meta mbagħad ġie mitkellem Andy Calleja dan stqarr mal-Pulizija li d-direttur kien tahom permess sabiex iċemplu sal-11.30hrs u kienu għadhom 11.23hrs meta l-uffiċjal (b'referenza għal CO 214 Russell Bugeja) qallu biex jaqta'. Andy Calleja stqarr ukoll mal-Pulizija li l-uffiċjal Russell Bugeja kien qallu li kien sejjer jagħlaq qabel u li kien imbuttah bħala provokazzjoni. Huwa jżid jgħid li fl-ebda ħin qatt ma kellem ħażin lill-uffiċjali tal-ħabs u li kien intefa' fuq is-sodda taċ-ċella tiegħu u qabad jgħajjat miegħu.

31. Sussegwentement il-Pulizija ressqu lil Andy Calleja quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali b'rabta ma' dan l-inċident nhar l-10 ta' Jannar 2022.

Ikkunsidrat

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet ħtija fl-appellant għall-imputazzjoni numru wieħed meritu tal-ewwel u l-uniku aggravju tiegħu.

32. Illi din l-ewwel imputazzjoni hija msejsa fuq il-ksur tal-Artikolu 95 tal-Kodiċi liema dispożizzjoni tal-Liġi taqra bil-mod segwenti:

> Kull min, f'kull każ ieħor mhux imsemmi fl-aħħar żewġ artikoli qabel dan, jinġurja, jew ihedded, jew jagħmel offiża fuq il-persuna ta' wieħed inkarigat skont il-liġi minn servizz pubbliku,waqt li jkun jagħmel jew minħabba li jkun għamel dan is-servizz,jew bil-ħsieb li jbeżżgħu jew li jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-esekuzzjoni ta' dak is-servizz, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena stabbilita għall-inġurja, għat-theddid jew għall-offiża, meta jsiru mingħajr iċ-ċirkostanzi msemmijin f'dan l-artikolu, miżjuda b'żewġ gradi u għal multa ta' mhux inqas minn tmien mitt euro (800) u mhux iżjed minn ħamest elef euro (5,000).

33. Huwa paċifiku li din id-dispożizzjoni tal-Liġi kienet ġiet introdotta mil-Leġislatur sabiex tipproteġi lill-uffiċjal pubbliku minn kull xorta ta' attakki li jsiru fil-konfront tiegħu sabiex inaqsulu l-ġieħ u d-dinjita' li tali rwol jimmerita. Dan ir-reat huwa simili għall-articolo 341 tal-Codice Penale Italiano li jittratta r-reat ta' *oltraggio a pubblico ufficiale* liema dispożizzjoni tal-Liġi ġiet interpretata mill-Kassazzjoni

Taljana bħala strument li l-Leġislatur jiggarantixxi l-aħjar interessi tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja:

> Ora, come piu' volte sostenuto dalla stessa Corte Costituzionale, si preferisce considerare oggetto di tutela l'interesse al buon andamento della pubblica amministrazione, attuato mediante la difesa dell'onore e del prestigio della stessa.[10]

34. Illi apparti l-offiża fuq il-persuna, l-element materjali ta' dan ir-reat, jinkludi wkoll l-inġurja jew it-theddid. Dawn jistgħu jieħdu kemm il-forma verbali kif ukoll dik miktuba; u jistgħu jsiru wkoll permezz ta' ġesti jew tpinġija li jkunu ġew magħmula bl-iskop li jnaqqsu l-ġieħ u r-reputazzjoni tal-persuna lejn min huma diretti. Is-suġġett passiv tar-reat irid neċessarjament ikun uffiċjal pubbliku. L-offiża, inġurja jew theddid iridu jkunu magħmula jew (i) filwaqt illi jkun qiegħed jagħmel servizz pubbliku jew (ii) minħabba li jkun għamel dan is-servizz pubbliku jew (iii) bil-ħsieb li jbeżżà' lill-uffiċjal pubbliku jew jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-eżekuzzjoni ta' dak is-servizz.

35. Għaldaqstant, l-Artikolu 95 jippreżenta tliet xenarji:
(a) l-offiża, inġurja u/jew it-theddid ikunu ġew indirizzati lejn uffiċjal pubbliku filwaqt li dan ikun qiegħed jaqdi funzjoni pubblika;
(b) l-offiża, inġurja u/jew theddid irid ikunu saru minħabba l-funzjoni li huwa jkun qiegħed jeżerċita f'dak il-mument li tkun saret din l-inġurja u/jew theddida;
(c) bil-ħsieb li jbeżżà' lill-uffiċjal pubbliku jew jinfluwixxi fuqu kontra l-liġi fl-eżekuzzjoni ta' dak is-servizz.

36. Fl-ewwel xenarju il-Liġi teħtieġ li jiġi ppruvat li l-azzjoni offensiva, inġurjuża jew minaċċjuża ssir fil-preżent, b'mod konkomitanti mal-qadi tal-funzjoni pubblika:
(i) is-suġġett passiv tar-reat huwa uffiċjal pubbliku u li
(ii) tali offiża, inġurja jew theddid **ġiet magħmula fil-konfront tiegħu filwaqt li kien qiegħed jaqdi funzjoni pubblika**.

37. Fiż-żewġ xenarji l-oħra trid tiġi ppruvata rabta bejn l-offiża, inġurja jew theddida ma' dik il-funzjoni pubblika li jkun għadu kemm eżegwixxa jew li jkun sejjer jeżegwixxi l-uffiċjal pubbliku u allura l-azzjoni tkun sussegwenti għall-qadi tal-funzjoni pubblika jew anke in antiċipazzjoni ta' dak il-qadi tal-funzjoni pubblika fejn allura l-azzjoni

---

[10] Art. 341 bis codice penale - Oltraggio a pubblico ufficiale - Brocardi.it aċċess: 3/6/2022

offensiva, inġurjuża jew minaċċjanti tkun intiża li tbeżża lill-uffiċjal pubbliku jew li tinfluwixxi fuqu fl-eżekuzzjoni ta' dak is-servizz.

38. Din id-distinzjoni ġiet rikonoxxuta wkoll minn diversi awturi u ġiet ukoll hekk abbraċjata mill-Qrati tagħna. Hekk insibu fil-kawża **Il-Pulizija vs. Leonard Sacco** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar id-9 ta' Diċembru 2020:

> L-awturi Cheveau et Helie, li jsemmi l-Professur Mamo fin-notamenti tiegħu, jgħidu hekk:
>
> "Quando l'oltraggio si verifica nel corso delle funzioni, il motivo che lo determina e' indifferente; la legge vede soltanto il turbamento, l'ingiuria fatta all'esercizio delle funzioni, l'insulto che degrada la loro dignita'; avesse pure quest'ingiuria una causa determinante estranea alle funzioni, il turbamento all'esercizio di esse sussisterebbe sempre."
>
> Kuntrarjament fiż-żewġ istanzi l-oħra, irid jigi ppruvat in-ness bejn l-oltraġġ u l-qadi tal-funzjoni pubblika.

39. Komuni għal dawn ix-xenarji hemm li l-offiża, inġurja jew it-theddid trid tkun neċessarjament indirizzata lejn **<u>il-persuna ta' uffiċjal pubbliku meta huwa jkun qiegħed jaġixxi fil-vesti ta' uffiċjal pubbliku</u>**. Isegwi għalhekk li jekk persuna normalment impjegata f'funzjoni pubblika tkun irċeviet offiża, theddida jew inġurja f'sitwazzjoni fejn hija ma tkunx qiegħda waqt servizz pubbliku jew minħabba li tkun eżegwiet dak is-servizz, dan ir-reat ma jissussistix.

40. In oltre, huwa neċessarju li jiġi pruvat li s-suġġett attiv tar-reat kien konsapevoli mill-fatt li huwa kien qiegħed joffendi, jinġurja u/jew jhedded lil persuna inkarigata skont il-Liġi minn servizz pubbliku u dan anki jekk l-uffiċjal pubbliku ma jkunx liebes l-unformi filwaqt tal-eżekuzzjoni tal-funzjoni pubblika. F'dan ir-rigward, il-Professur Mamo jgħid hekk:

> This offence arises even though the person charged with the public duty may not at the time of discharging such duty be wearing his uniform or badge etc of office, provided the offender was aware of his status as such person.

41. L-istess ġie mistqarr mill-Qorti tal-Kriminali fil-kawża **Il-Pulizija vs. Giuseppe Borg** deċiża nhar it-2 ta' Novembru 1917:

> Nel reato di oltraggio ad ufficiale od impiegato pubblico, oltre il dolo specifico desunto dal fine dell'agente, e' necessario ad integrare l'elemento morale od intenzionale del reato, la scienza della qualita' ufficiale

> dell'oltraggiato, ma questa scienza può sussistere indipendentemente dalla questione se il pubblico ufficiale portasse on no la divisa della sua carica al tempo dell'oltraggio; di guisacché il reato può avverarsi anche se l'ufficiale non indossasse tale divisa a patto, ben inteso, che risulti della scienza nell'oltraggiante della qualita' ufficiale dell'oltraggiato.

42. Issa, għal dak li jirrigwarda l-element materjali tar-reat fejn dan si tratta ta' **'inġurja'**, skont il-ġurisprudenza Maltija, dik ipotizzata fl-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali hija tip ta' inġurja speċjali ossia distinta mill-inġurja komuni ta' natura kontravenzjonali. Fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Eugenio Hili** deċiż nhar is-26 ta' April 2018 intqal:

> Kif ritenut mill-Qrati taghna fuq medda ta' snin, dan ir-reat huwa wiehed ta' oltragg jew ingurja specjali jew ingurja delitt li huwa differenti mill-hekk imsejha ingurja komuni jew ingurja kontravvenzjonali u dan kif traccjat fis-sentenzi Il-Pulizija vs Emmanuele Cassar App Krim 12/12/1936; Il-Pulizija vs Frank Attard App Krim 29/12/1958; Il-Pulizija vs Emanuel Pace App Krim 30/4/1993; Il-Pulizija vs Mario Cuschieri App Krim 17/10/1997; Il-Pulizija vs Carmel Farrugia App Krim 16/2/1998; Il-Pulizija vs Joseph Fenech App Krim 25/2/1999; Il-Pulizija vs Joseph Zahra App Krim 9/9/2002; Il-Pulizija vs Josianne Bonello App Krim 16/1/2003; Il-Pulizija vs Dr. Alfred Grech App Krim 10/9/2007 u Il-Pulizija vs Silvio Buttigieg App Krim 16/7/2010. Minn ezami ta' dawn is-sentenzi jokkorri l-konkorrenza ta' hames 5 elementi. L-allegat kliem jehtieg li jkun sar: a) lil wiehed li ghandu l-kwalifika ta' ufficcjal pubbliku; b) officio durante vel contemplatione officii; c) de visu; d) li jkun fil-fatt ingurjuz; u e) animo iniuriandi.

43. Illi in kwantu **għat-theddid** imbagħad, il-Liġi ma tagħtix definizzjoni ta' dak li jkun jikkwalifika bħala tali u jkun għalhekk diskrezzjonali fuq il-ġudikant li jwieżen jekk id-diskors li jkun intqal fiċ-ċirkostanzi tal-każ jammontax għal theddid fuq l-esperjenza tal-ħajja komuni, il-bwon sens u l-eżami tal-fattispeċje tal-każ inkluż ir-retroxxena li tkun wasslet għat-tlissin ta' dak id-diskors. Fi kliem il-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża **Hili** imsemmija iżjed il-fuq:

> Pero' l-ligi titkellem dwar "theddid" u thalliha ghall-gudizzju tal-gudikant biex jikkalibra kemm diskors jew azzjoni tista' jew le titqies bhala theddida, dejjem skond il-fatti speci ta' kull kaz.

44. M'hemmx dubju li dan ir-reat previst mill-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali jaqa' taħt is-Sub-titolu II "Fuq inġurji u vjolenza kontra Uffiċjali Pubbliċi", liema sub-titolu jaqa' taħt it-Titolu "Fuq id-Delitti Kontra l-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja u Amministrazzjonijiet Pubbliċi oħra". B'hekk mhux reat li jaqa' taħt it-Titolu VII "Fuq id-Delitti kontra l-Persuna".

45. Ir-reat imsemmi fl-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali huwa taħt is-Sub-titolu li jitratta sett ta' reat li jikkostitwixxu inġurja jew vjolenza kontra Uffiċjali Pubbliċi u li flimkien jagħmlu parti mit-titolu li jittratta d-Delitti Kontra l-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja u Amministrazzjonijiet Pubbliċi oħra. Din il-klassifikazzjoni speċjali taħt l-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali tirrendi r-reati ta' inġurji, theddid jew offiżi fuq il-persuni ta' Uffiċjali Pubbliċi bħala reati partikolarment odjużi u ripunjanti mhux daqstant għaliex l-atti ta' inġurja, theddid jew offiżi fuq il-persuna jinbidlilhom xi element kostituttiv jew essenzjali tagħhom bħala reati *in se et ut sic*; iżda għaliex dawn ir-reati speċifiċi jiġu kommessi kontra l-persuna ta' Uffiċjali Pubbliċi waqt li jkunu jagħmlu jew minħabba li jkunu għamlu s-servizz pubbliku tagħhom, jew bil-ħsieb li jbeżżgħu jew li jinfluwixxi fuqhom kontra l-liġi fl-esekuzzjoni ta' dak is-servizz pubbliku. Dan huwa reat li jista' jitqies simili għal dak li fil-Liġi Taljana jissejjaħ *plurioffensivo* peress li jikser kemm it-tmexxija tajba tal-amministrazzjoni pubblika kif ukoll il-liberta tal-ħsieb u l-azzjoni personali nonche l-inkolumnita fiżika tal-persuna tal-Uffiċjal Pubbliku innifsu.

46. Ir-reat ta' theddid għalhekk huwa inglobat fl-ipoteżi plurioffensiva ta' dan ir-reat speċifiku. Biex ir-reat taħt l-artikolu 95 iseħħ, l-Uffiċjal Pubbliku irid qabel xejn ikun inġurjat, mhedded jew offiż fuq il-persuna tiegħu. L-elementi kostitutivi ta' dawn ir-reati jibqgħu l-istess. Iżda bħala reat plurioffensiv, l-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali iżid elementi oħra mar-reati bażi ta' inġurja, theddid jew offiża fuq il-persuna in kwantu dawn ikunu diretti lejn is-suġġett passiv li jkun qed jirrikopri kariga t'Uffiċjal Pubbliku, u jkunu mwetqa lejn u minħabba dik il-funzjoni li dak is-suġġett passiv ikun qiegħed jaqdi jew jirrikopri. L-iskop tal-inġurja, theddida jew offiża fuq il-persuna tal-Uffiċjal Pubbliku trid tkun inxiddibbilment marbuta mal-kapaċita u funzjoni tiegħu t'Uffiċjal Pubbliku; u in kwantu tali il-Liġi tikkastiga l-istess ipoteżi ta' reati b'pieni eħrex minn dawk li l-awtur tagħhom jeħel li kieku jkun instab ħati li wettaq l-istess reati iżda mhux fil-konfront ta' persuna t'Uffiċjal Pubbliku magħquda mal-funzjoni tiegħu ta' Uffiċjal Pubbliku.

47. Fl-ipoteżi plurioffensiva msemmija fl-artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali, dawk l-inġurji, theddid, jew offiża fuq Uffiċjal Pubbliku fil-qadi ta' dmiru jew minħabba l-qadi ta' dak id-dmir jew biex dak l-Uffiċjal Pubbliku jiġi mbeżża' jew li jiġi influwenzat, jieħdu dimensjoni iżjed serja in kwantu jkunu magħmula bil-ħsieb li l-

liberta ta' deċiżjoni u azzjoni tal-Uffiċjal Pubbliku tiġi mxejna jew imnaqsa b'dannu għall-amministrazzjoni pubblika tajba. B'hekk il-Liġi tittutela din l-amministrazzjoni pubblika tajba billi tipproteġi lill-Uffiċjali Pubbliċi minn inġurji, theddid jew offiżi fuq il-persuni tagħhom li altrimenti jkunu jistgħu jaffettwaw il-ħsieb u l-azzjoni pubblika tagħhom, billi tirrendi dawn l-atti mhux biss reati kriminali iżda tħarrax il-piena kontra min jikkommettihom. B'hekk permezz ta' pieni eħrex, il-Liġi tipproteġi l-amministrazzjoni pubblika tramite l-ħarsien fiżiku akbar tal-Uffiċjali Pubbliċi.

Ikkunsidrat

48. Illi jirriżulta kif l-allegat diskors ta' theddid sar mill-appellant CALLEJA fil-konfront ta' CO 214 Russell Bugeja fil-waqt li dan tal-aħħar kien qiegħed jaqdi l-funzjonijiet tiegħu ta' uffiċjal pubbliku impjegat fil-Faċilita' Korrettiva ta' Kordin u dan meta, skont ir-rutina normali ta' kuljum, kienu jingħalqu ċ-ċellel bejn il-ħin tal-11.30 ta' filgħodu u nofs in-nhar.

49. Dan il-każ jeħtieġ li ssir analiżi tal-verżjonijiet mogħtija – ovveru jekk titwemminx il-verżjoni li ta l-parte leża fis-sens li l-appellant qal kliem ta' theddid fil-konfront tiegħu jew jekk jitwemminx l-appellant fejn dan isostni li huwa qatt ma lissen id-diskors li qiegħed jiġi allegat li qal fil-konfront ta' CO 214 Russell Bugeja u l-familjari tiegħu. Kemm-il darba jiġi emnut il-parte leża din il-Qorti mbagħad tkun trid teżamina jekk id-diskors li ntqal mill-appellant kienx min-natura tiegħu nnifsu tali li jikkwalifika bħala theddid u/jew jekk tali diskors kienx jammonta għal theddid minħabba ċ-ċirkostanzi immedjatament qabel u dawk waqt li kien ingħad dan id-diskors.

50. Din il-Qorti trid tistħarreġ jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħetx legalment u raġonvolment temmen il-verżjoni mogħtija mit-tlett uffiċjali tal-ħabs li xehdu f'dawn il-proċeduri u ċjoe l-parte leża CO 214 Russell Bugeja, SM085 il-Maġġur Godwin Agius u lil Kaptan Martin Schembri u jekk allura l-verżjoni tagħhom kienetx b'xi mod, almenu sal-grad tal-probabbli mxejna mill-verżjoni tal-appellant u l-argumenti jew provi miġjuba minnu.

51. F'paġna 12 tax-xhieda tiegħu Martin Schembri jixhed kif huwa kien preżenti meta ngħad dak id-diskors mill-appellant u li d-diskors li ntqal kien:

> Qallu taħseb jien ħa nibqa' maqful qallu taħseb li ħa ngħaddieha lixxa u familtu b'ton ta' theddid.

52. L-istess reġa rrepeta fil-kontro-eżami tiegħu f'paġna 16 fejn huwa tenna kif dak il-biċċa mid-diskors li sema' hu kien 'taħseb li ħa jeħlisha hu u familtu'. Issa f'dan ir-rigward l-appellant jikkontendi li kien hemm inkosistenza bejn id-diskors ta' Martin Schembri meta kien ġie mitkellem mill-Pulizija a tempo verġine u dak li xehed viva voce quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u dan in kwantu fl-ewwel verżjoni huwa qal li d-diskors li sema' kien 'taħseb li ħa ninsa lilu u lill-familja tiegħu' meta mbagħad fix-xhieda tiegħu huwa qal li semgħu jgħid 'taħseb li se jeħlisha hu u familtu'.

53. Din il-Qorti taqbel mal-appellant li x-xhud Schembri ma kienx preċiż fiż-żewġ verżjonijiet tiegħu; iżda meta tqis dan id-diskors kif irraportat minn Schembri jirriżulta li kien sostanzjalment l-istess. Anke jekk bi kliem jew espressjonijiet mhux identiċi, huwa diskors li għandu l-istess tifsira u li fiż-żewġ istanzi kellu fil-mira tiegħu lil CO 214 Russell Bugeja u l-familjari tiegħu. Dan in-nuqqas ta' preċiżjoni fil-kliem mistqarra mill-Kaptan Martin Schembri ma jimpinġux fuq il-mertu jew fuq is-sustanza tal-akkadut. Fi ftit kliem din in-nuqqas ta' preċiżjoni ma xxejjinx il-kredibilita' tax-xhieda tiegħu.

54. Dan qiegħed jingħad ukoll għaliex l-istess diskors li qal li sema' l-Kaptan Schembri ġie replikat fix-xhieda ta' SM 085 Godwin Agius li wkoll kien preżenti meta l-appellant lissen dak id-diskors. F'paġna 23 tax-xhieda tiegħu Godwin Agius jixhed:

> ..umbat ħin minnhom Andy emm dar lejn l-uffiċjal qallu qalli tgħid mhux se nibqa' maqful minħabba fih qalli mhux se nibqa' maqful minħabba fik. Din mhux ħa tħallieha lixxa kemm inti u kemm familtek. Għidtlu hemmhekk qbiżt il-line u kelli jibqa' magħlqu (*recte: magħluq*).

55. Din ix-xhieda ta' Schembri u Agius hija xhieda li tikkorrabora l-verżjoni li taha l-parte leża CO 214 Russell Bugeja meta f'paġna 19 tax-xhieda tiegħu jgħid hekk dwar id-diskors li kien sema' lil CALLEJA jgħid kontra tiegħu:

> ..qallu dak il-ħin stess illi qallu taħseb li ħa nibqa' maqful qallu ħabba fih. Qallu taħseb li ħa jgħaddieha lixxa huwa u familtu u dak il-ħin stess is-Sir Martin qalli illi ma tkellmux hekk lill-uffiċjal u waqfet hemm.

56. L-appellant jittenta jattakka l-kredibilita' tax-xhieda tal-Prosekuzzjoni anki għaliex skont hu ma kinux preċiżi fuq jekk fil-mument meta ngħad id-diskors ikkontestat, huwa kienx qiegħed maqful fiċ-ċella jew barra minnha. Din il-Qorti ma tistax taqbel mal-appellant f'dan l-argument għaliex fis-sustanza x-xhieda tal-Prosekuzzjoni lkoll qablu fuq it-tip ta' diskors li ngħad, fuq il-persuna/persuni li ġew implikati mill-appellant fid-diskors li ngħad minnu kif ukoll fil-mument meta dan ingħad, kif ukoll bl-imġieba tal-appellant, li kienet ta' natura aggressiva lejn l-Uffiċjal – irrispettivament fejn kien qiegħed l-appellant f'dak il-mument. Il-fatt jekk l-appellant kienx barra miċ-ċella jew ġewwa ċ-ċella fil-mument illi huwa lissen dak id-diskors huwa dettall li anki jekk mhux konsistenti fix-xhieda li taw it-tlett uffiċjali tal-ħabs, ma jimpinġix fuq l-integrazzjoni tar-reat ravviżat fl-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali għaliex ma jolqotx direttament xi wieħed mill-elementi rikjesti u s-sustanza tal-meritu tal-każ. Dak li hu determinanti għall-każ tal-appellant huwa jekk huwa verament qalx kliem li fis-sustanza tiegħu kien jista' jitqies theddid fil-grad imsemmi mill-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali.

57. Mela l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha l-verżjoni tal-Uffiċjali Korrettivi li ġiet ritenuta attendibbli. Dik il-Qorti ddeċidiet li fis-sustanza, l-kliem li dawn ix-xiehda semgħu kienu jaqblu. Dwar dan, din il-Qorti rat li bis-saħħa ta' dawk il-verżjonijiet, dik il-Qorti setgħet legalment u raġonevolment tasal għal dik il-konklużjoni. Iżda iktar minn hekk, jekk allura dik il-Qorti kienet konvinta lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni li dak il-kliem intqal, ma kellhiex prova, almenu sal-grad tal-probabbli li dawk l-Uffiċjali kienu qegħdin jgħidu ħaġa b'oħra kontra l-appellant.

58. Jekk allura dik il-Qorti setgħet tasal għall-konklużjoni li diskors f'dak is-sens rapurtat mill-Uffiċjali Korrettivi intqal din il-Qorti ma għandhiex dubju li dak li ntqal jaqa' fit-tifsira ta' theddid in kwantu għandu fil-mira tiegħu l-inkolumita' tal-uffiċjal pubbliku li kontra tiegħu intqal dak id-diskors u li dan sar waqt il-qadi ta' dmirijietu; inoltre intqal ukoll b'riferenza għall-familjari tiegħu li xejn ma kellhom x'jaqsmu mal-akkadut. Huwa diskors li jitrażmetti emozzjoni ta' biża' f'min jirċievih in kwantu fih element ta' antiċipazzjoni ta' xi esperjenza negattiva jew ħażina lejn l-Uffiċjal involut u l-familjari tiegħu; u dan bħala tpattija ta' xi ħaġa li kien għamel l-Uffiċjal.

59. U mix-xhieda tal-Prosekuzzjoni, partikolarment minn dik tal-parte leża u minn dik ta' SM 085 Godwin Agius toħroġ stampa ċara

tat-tensjoni li kien hemm bejn il-parte leża u l-appellant fil-mumenti li pprecedew l-inċident, u anke l-attitudni li l-appellant wera lejn l-Uffiċjal. Dan iwassal għall-grad ta' sikurezza li tikkonkludi li dan id-diskors intqal mill-appellant fi spirtu ta' ritaljazzjoni b'konsegwenza għad-diverbju li kellu mal-istess uffiċjal. Mix-xhieda ta' CO 214 Russell Bugeja f'paġna 18 tal-atti proċesswali jirriżulta x'kien ġara fil-mumenti ftit qabel l-inċident:

> Kompla jidgħi mill-ewwel u ġie jipponta subgħajh ma wiċċi b'ton aggressiv qalli għax ħa tħallini hawn barra maqful għalxejn. Għidtlu mhux għalxejn. Dak il-ħin stess daħal il-maġġur ta' fuqi biex jassistini biex indaħħluh jidħol fiċ-ċella. Avżajnieh illi huwa għandu rapport fuq din li pponta subgħajh ma wiċċi b'ton aggressiv u jidgħi.
>
> ..../.....
>
> Ee dak il-ħin il-maġġur qalli li ħa d-deċiżjoni għandek ir-rapport u ħa jkun maqful u qallu dak il-ħin stess illi qallu taħseb li ħa nibqa' maqful qallu ħabba fih. Qallu taħseb li ħa jgħaddieha lixxa huwa u familtu u dak il-ħin stess is-Sir Martin qalli illi ma tkellmux hekk lill-uffiċjal u waqfet hemm.

60. Bl-istess mod, anki l-uffiċjal SM 085 Godwin Agius f'paġna 23 tax-xhieda tiegħu fil-kontro-eżami jiddeskrivi t-tensjoni li kien hemm bejn il-parte leża Russell Bugeja u l-appellant u dan fil-mumenti eżatt qabel l-inċident mertu ta' dawn il-proċeduri:

> Godwin Agius: Ftaħtlu biex peress li kien l-argument kien ha jibqa' jikber ftaħt iċ-ċella għidtlu idħol u għalissa ħa tibqa' maqful sakemm tikkalma s-sitwazzjoni ħalli l-konfront jieqaf hemmhekk. U dak il-ħin kont qiegħed fejn is-soddda. Kien bilqiegħda Andy poġġa fejn is-sodda u dak il-ħin l-uffiċjal baqa' fil-bieb taċ-ċella.
>
> Avukat Difiża: Jiġifieri inti x'ħin mort fuq il-post għax qalulek li kien qed jiġri xi ħaġa jew kont hemm?
>
> Godwin Agius: Jien qiegħed parti mid-division jien nieħu ħsieb, qiegħed maġġur in charge mid-division fejn nara xi ħaġa irrid nintervjeni mal-ewwel b'hekk dħalt ġewwa jien biex l-argument jieqaf hemmhekk.

61. F'dan l-isfond ta' tensjoni, dik il-verżjoni mogħtija mix-xhieda tal-Prosekuzzjoni li l-appellant uża kliem ta' theddid fil-konfront tal-parte leża CO 214 Russell Bugeja hija kredibbli. Dan qiegħed jingħad ukoll għaliex mill-banda l-oħra l-appellant sempliċement insista li dan il-kliem ma qalux u ma ġab l-ebda prova sal-grad tal-probabbli sabiex ixejjen it-teżi tal-Prosekuzzjoni u jikkontrobatti dik ix-xhieda mogħtija mit-tlett uffiċjali. Fix-xhieda tiegħu l-appellant

baqa' jinsisti li kien hemm il-prova tal-fatt li l-parte leża kien imbuttah u jinsisti li mill-cameras tas-sigurta' jekk jitqabbad lip reader, din il-Qorti setgħet tara kif mhux minnu li huwa kien lissen dan il-kliem. Hekk f'paġna 26 tax-xhieda tiegħu huwa qal:

> Avukat tad-Difiża: Inti x'diskors għidtlu?
> Xhud: Jien mgħidtlu xejn m'hedditux jekk għandu l-provi itellgħa l-provi u neħel il-ħabs. Fuq il-provi trid timxi il-qorti mhux fuq il-paroli.

62. Biss, minkejja din l-istqarrija fl-atti proċesswali ma jirriżultax li d-Difiża qatt talbet għal xi differiment sabiex din il-prova li qiegħed jinsisti dwarha l-appellant tinġieb. Fl-assenza ta' dan allura l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha quddiemha kwadru probatorju li jikkonsisti f'verżjoni lineari ta' tlett xhieda tal-Prosekuzzjoni liema verżjoni ma kellhiex għalfejn tiġi dubitata u mwarrba bħala inverosimili fiċ-ċirkostanzi kif ingħad.

63. Għaldaqstant, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tasal għad-deċiżjoni ta' ħtija fir-rigward ta' din l-imputazzjoni kif miġjuba kontra l-imputat appellant.

64. Dan l-ewwel aggravju tal-appellant qiegħed jiġi miċħud.

Ikkunsidrat

65. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005 :

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside

the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]
This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

66. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn

il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

67. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis *anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.*

68. Fi kliem il-Prim'Imħallef Emeritus Vincent De Gaetano fil-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Ivan (John) Felice** deċiż nhar l-4 ta' Ġunju 2002:

> Din il-Qorti, ghall-anqas kif presjeduta, dejjem irriteniet li r-reat kontemplat fl-Artikolu 96 tal-Kodici Kriminali huwa wiehed serju hafna. Minn ikun inkarigat minn servizz pubbliku u jkun qieghed jezegwixxi l-ligi jew ordni moghti skond il-ligi minn awtorita` kompetenti – bhalma normalment jaghmlu l-pulizja fil-kors normali tad-doveri taghhom – ghandu jinghata l-protezzjoni kollha tal-ligi, u tali protezzjoni tigi billi, wara li dak li jkun jinstab hati ta' dan ir-reat, tinghata l-piena stabbilita` mill-ligi li hija l-piena ta' prigunerija. Irrabjat kemm kien irrabjat l-apellant, jew anke jekk kien genwinament inkwetat dwar ibnu minhabba li ra xi tbengil fuq ilpersuna tieghu, taht ebda cirkostanza ma jista' jigi skuzat ghal dak li ghamel. L-inkolumita` fizika tal-pulizija m'ghandiex tigi perikolata semplicement ghax dak li jkun ikun irrabjat, inkwetat jew ghax taqbilzu c-cinga!

69. Mistqarra dawn il-prinċipji, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ikkundannat lill-ħati għall-piena ta' xahrejn priġunerija. *Ceteris paribus*, din il-piena kienet tirrientra fil-parametri legali meta tiġi

kkomputata l-piena karċerarja li tippreskrivi l-Liġi għar-reat li qiegħed jiġi mixli bih l-appellant magħqud mal-Artikolu 33A tal-Kodiċi Kriminali li jżid il-piena minn grad sa żewġ gradi ma' dik tal-piena oriġinali kkontemplata fl-Artikoli 9 (meħud flimkien mal-Artikolu 339(1)(e) tal-Kodiċi Kriminali). Inoltre l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) naqset milli timponi l-piena tal-multa li suppost kellha żżid skont l-Artikolu 95 tal-Kodiċi Kriminali. Biss l-Avukat Ġenerali ma interpona ebda appell minn din is-sentenza.

70. Dan il-fatt għandu impatt fuq dak li seħħ in kwantu li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) l-ewwel u l-Avukat Ġenerali wara, donnhom li ma ħadux nota u kont tal-fatt li, kif jirriżulta mill-fedina penali tal-appellant, l-appellant qiegħed jiskonta sentenza ta' priġunerija fis-sensi tal-artikolu 31(1)(a) tal-Kodiċi Kriminali. Dan allura jfisser illi l-piena li kellha tiġi mogħtija fil-konfront tiegħu kellha tkun dik imsemmija fl-artikolu 31(1)(e) tal-Kodiċi Kriminali li jgħid:

> meta l-liġi ma tgħidx espressament xort'oħra, it-tlugħ mill-ewwel grad isir billi tiżdied mal-piena ta' priġunerija, l-piena tar-reklużjoni għal mhux aktar minn tnax-il perijodu, jew billi jiżdiedu pieni oħra stabbiliti fir-regolamenti tal-ħabs;

71. Dan allura jfisser illi l-piena li kellha tingħata mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha tkun dik tal-priġunerija miżjuda bir-reklużjoni għal mhux iżjed minn tnax il-perjodu jew billi jiżdiedu pieni oħra stabbiliti fir-regolamenti tal-ħabs. Ma setgħetx tagħti piena ta' priġunerija waħedha fil-każ ta' persuna li qed isservi sentenza għall-għomor. Imma issa, fin-nuqqas ta' appell minn naħa tal-Avukat Ġenerali din il-Qorti ma tistax tibdel il-piena imposta mill-Qorti tal-Maġistrati għal dik li suppost hija prevista mill-Liġi mingħajr ma, fiċ-ċirkostanzi ta' dan il-każ, tirrendi din il-piena iżjed gravuża fuq l-appellant – ħaġa li din il-Qorti ma tistax tagħmel fin-nuqqas ta' appell minn naħa tal-Avukat Ġenerali.

Deċide

Għaldaqstant, din il-Qorti qiegħda tiċħad dan l-appell.

Aaron M. Bugeja
Imħallef